

РАДНИ ЛИСТОВИ

Број 3 / Август 2020. године

Преображење Господње & Успење Пресвете Богородице

ПРЕОБРАЖЕЊЕ ГОСПОДЊЕ

Празник Преображења Господњег је један од највећих празника Господњих. Тога дана Црква се молитвено (литургијски) сећа библијског догађаја када се Господ Исус Христос преобразио на гори Тавор пред својим ученицима и на видљив начин им открио своју божанску славу.

Преображење Господње је описано код еванђелиста Матеја (17, 1-9), Марка (9, 2-8), Луке (9, 2-36) и у 2. посланици Петровој (1, 17-18). Исус Христос је са собом повео ученике Петра, Јакова и Јована и одвео их на високу галилејску гору Тавор. Када се Господ преобразио Његово лице је сијало као сунце, а хаљине су биле беле као светлост. Током Преображења били су присутни Мојсије и Илија, представници Закона и Пророка. Они су разговарали са Христом. Од силине светлости Апостоли су пали на земљу и својим очима нису могли да гледају у Христово лице. С неба се чуо глас: "Ово је Син мој љубљени Који је по мојој вољи; Њега послушајте".

Догађај Христовог Преображења десио се шест дана пре него што је Исус навестио својим ученицима надолазеће страдање. У црквеним песмама овог празника описује се да је Господ Исус Христос желео да Својим Преображењем сачува веру Апостола у Њега као Спаситеља како се не би устрашили страдања Христових. Еванђеља напомињу да је Господ заповедио ученицима да никоме не казују о ономе што су видели, док Син Човечији не устане из мртвих.

Црквени обичај празника Преображења Господњег је освећење грожђа после Свете Литургије. У крајевима где нема грожђа, освећују се јабуке. Интересантно је да је старо црквено правило забрањивало једење грожђа пре Преображења.

Празник Преображења почиње да се слави на Истоку још од 6.-8. века. У том периоду се спомињу и најраније беседе на овај празник. На Западу се слављење празника коначно усталило 1457. године - у спомен хришћанске победе Јована Капистрана и Јована Хуњадија над Турцима код Београда 6. августа 1456. године.

СВЕТИ ПРОРОК ИЛИЈА

Свети пророк Илија је био старозаветни пророк и велики светитељ Цркве Христове. Црквене химне га описују као анђела у телу, оснивача Пророка који је пророковао о доласку Спаситеља (Месије). Још за време Христовог живота спомиње се као најстрашнији и најмоћнији старозаветни пророк. Јевреји су Христа сматрали за пророка Илију (Мт. 16, 14). Током Преображења Христовог на гори Тавор, Свети пророци Мојсеј и Илија разговарали су са Господом.

Од апостолских дана у хришћанству се продужује особито поштовање према Светом пророку Илији. На месту Илијиног пустињског обитавања монах Харитон је у 3. веку основао обитељ Илиота. У црквеном календару налазимо спомен празника Светог пророка Илије од 8.- 9. века.

Интересантан је однос ромејског цара Василија (10.век), оснивача чувене македонске династије, према Светом Илији. Овај пророк се јавио у сну Василијевој мајци у лику старца са седом косом, из чијих је уста лизао пламен. У сну је рекао Василијевој мајци да ће јој син постати византијски цар. Сан се обистинио, Василије је постао цар и у част Светог пророка Илије подигао је цркву на свом двору. У тој цркви се чувао један део плашта који је носио пророк Илија као и део његовог појаса. Успомена на плашт Светог пророка Илије био је веома жива у свести древних Византинаца.

СРБИ И СВЕТИ ИЛИЈА

У православном српском народу Свети Илија заузима веома значајно место и широм српских земаља се подижу цркве у његов спомен. Српске епископске средњовековне песме спомињу да Свети Илија решава спор земље и неба о правди и кривди. Постоји и изрека "од Светог Илија сунце сви милије", која указује да пролази лето а долази јесен. Наш народ се усрдно молио Светом пророку Илији да уклони сушу и глад. Живот пророка Илије је препричан у 3. књизи о Царевина гл.17, 18, 19, 21; и у 4.књизи о Царевима гл. 1-3.

ЖИТО ЗА СВЕТОГ ИЛИЈУ: ДА ИЛИ НЕ?

У свести појединих Срба, а који славе Светог Илију као заштитника дома, може се чути да не треба припремати жито (кољиво, панаија) за славу. Изговори за ову појаву су да се ради о "живом свецу" и из тог разлога му "не треба спремати жито". Свакако, ради се о једном нецрквеном и неисправном обичају. Свака српска православна породица када припрема славу треба да принесе и жито јер је жито припремљено у спомен преминулих чланова породице. На тај начин, исповеда се наша чврста вера у догађај Христовог васкрсења из мртвих, будући да жито симболизује догађај Васкрсења Христовог из мртвих. Жито је неопходно припремити за сваку славу која се светкује у српском православном народу а то значи и за Светог пророка Илију.

СВЕТИ ПРОРОК ИЛИЈА

СВЕТИ ПРОРОК МОЈСИЈЕ

Рођен у време великог прогона јевреја од стране египћана описаног у књигама Старог завета. У Старом завету се до детаља описује да му је живот сачуван тако што је као беба остављен у ковчежићу у трсци крај реке. Фараонова ћерка, која је дошла на реку да се купа, је чула детињи плач. Препознала је да се ради о јеврејском детету, али се сажалила над његовом судбином и прихватила као своје дете. С обзиром да је био пронађен у води и да је из ње спашен тако што је извађен, добио је име Мојсије, што значи "извађен (из воде)".

Дечак Мојсије је на египатском двору стекао врхунско образовање. Врло брзо је надмашио у наукама своје учитеље. Стекао је углед код фараона и свих дворјана. Међутим, сазнавши своје јеврејско порекло, желео је да се упозна са вером у јеврејског Бога и са историјом јеврејског народа. Убрзо је навучао гнев фараона. Једном приликом, бранећи неког Јеврејина, убио је египћанина и побегао из земље египатске. У земљи мадијамској је основао породицу. Током боравка у мадијамској земљи јавио му се Анђео Господњи на брду Хорив у пламену огњеном из купине која је горела али није сагоревала. Господ је преко анђела позвао Мојсија да буде вођа јеврејског народа и да га избави из ропства египатског.

Оснажен вером у јеврејског Бога Мојсије се неустрашиво вратио у Египат. Сабрао је све вође јеврејске и пренео им план о избављењу из ропства, што је са успехом и учинио. Пророк Мојсије је чинио многа чуда именом Божјим. Да би спасао народ јеврејски од египатског гоњења, раздвојио је Црвено море. У пустињи је пустио питку воду из камена и умирио сујеверне Јевреје. Када год би незахвални Јевреји гунђали, Мојсије би умољавао Бога да буде милостив и да се не разгневи на свој народ.

Пророк Мојсије је на гори Синај добио Десет Заповести написаних на каменим таблицама, претходно постивши четрдесет дана и четрдесет ноћи. Током боравка на Синају Мојсије је био удостојен да говори са Господом лицем к лицу. Због тога се зове Мојсије Боговидац.

Пророк Мојсије је поставио Исуса Навина за свог наследника. Није ушао у обећану земљу. Имао је 120 година када је умро и сахрањен је у земљи Моавској.

У православној Цркви прва недеља ускршњег поста је првобитно била посвећена успомени пророка Мојсија, Арона и Самуила.

Свети пророк Мојсије се појављује у догађају Преображења Христовог на гори Тавор, описаног у Јеванђељу.

СВЕТИ ПРОРОК МОЈСЕЈ

П	Р	Е	О	Б	Р	А	Ж	Е	Њ	Е
Т	Е	Р	Л	М	Б	Д	О	Ј	А	Б
В	И	Г	А	И	Л	И	Ј	А	Л	О
Ф	М	О	Ј	С	И	Ј	Е	Т	М	Е
Р	О	М	А	Д	Е	Ш	Г	И	Ј	Р
Љ	Т	Њ	И	Љ	Т	А	В	О	Р	Л
Б	С	И	Н	А	Ј	Р	О	Ш	И	М
Л	Ф	К	У	П	И	Н	А	Л	Б	О
О	Ј	Т	Г	А	Р	А	Њ	Т	А	Д
М	Б	И	Д	Е	П	Р	О	Р	О	К
Е	Ј	О	В	А	Н	Л	М	Т	И	Р

ТРЕОБРАЖЕЊЕ

ИЛИЈА

МОЈСИЈЕ

ТАВОР

СИНАЈ

КУПИНА

ПРОРОК

ЈОВАН

1. Где се збио догађај Преображења?

- A. Маслинска Гора
- B. Таворска Гора
- C. Хорив Гора

2. За време Преображења Христово лице је сијало као:

- A. Сунце
- B. Светлост
- C. Није сијало

3. Коју је заповест Христос својим ученицима дао након Преображења?

- A. Идите и кажите свима
- B. Идите и кажите Апостолима
- C. Не казујте никоме шта сте видели

4. Шта су Пророци чинили током Преображења Господњег?

- A. Певали су са Христом
- B. Разговарали су са Христом
- C. Молили су се са Христом

5. Који је црквени обичај за празник Преображења Господа Исуса Христа?

- A. Благосиљање грожђа
- B. Благосиљање врбице
- C. Благосиљање лубеница

УСПЕЊЕ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ

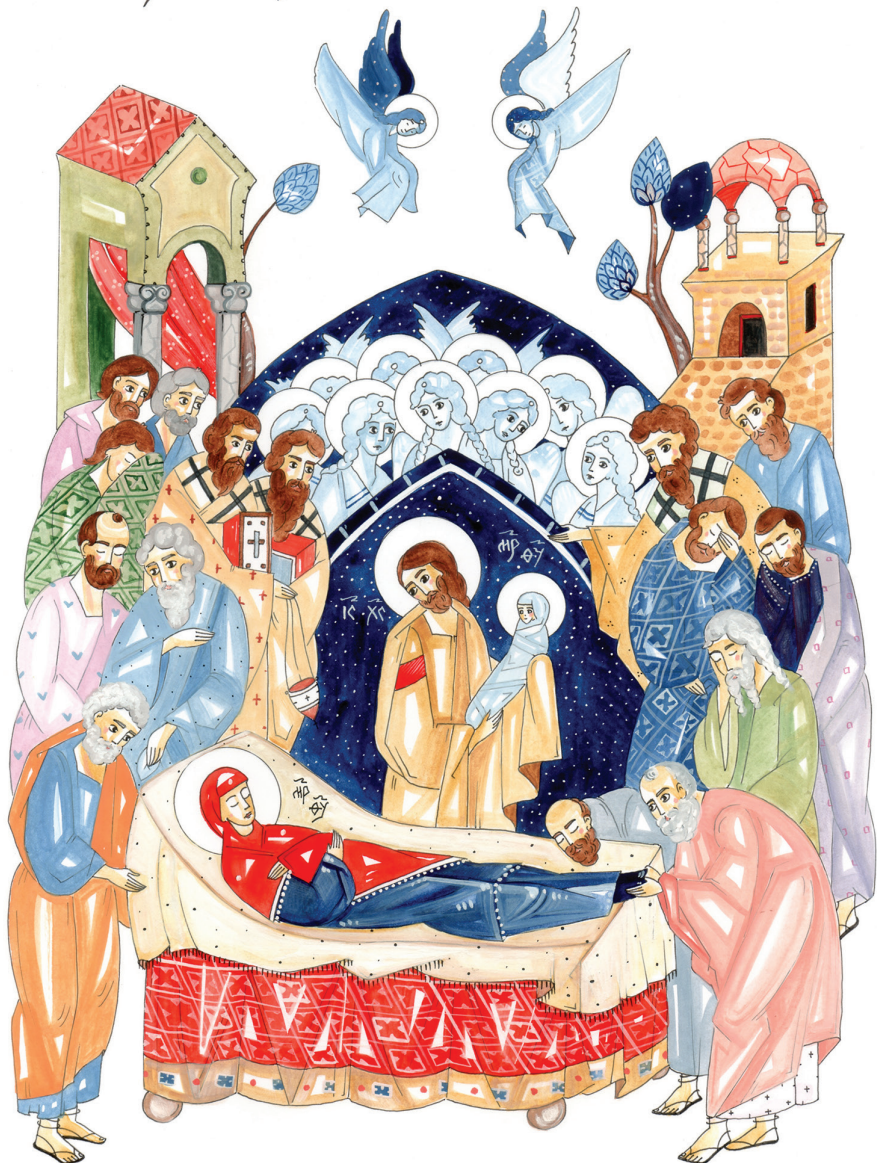
У хришћанској цркви је сачувано живо предање о личности Пресвете Богородице. Прихватајући да буде мајка Господа и Спаситеља Исуса Христа, заузела је најзначајније место у догађају спасења људског рода. У свести хришћанске Цркве и њеном литургијском животу добила је најузвишеније име Богородица, будући да је родила Бога у телу. Ово учење је прихваћено на трећем Васељенском сабору у Ефесу, 431.године. У Еванђељу по Јовану описан је моменат када је Господ испод Крста поверио своју Мајку ученику Светом Јовану Богослову на бригу али и младог Јована Својој Мајци на бригу (Јн. 19, 26).

Дела Апостолска (Дела 1, 12) описују да је Богородица заједно са Апостолима проводила време у молитви. Усмено предање преноси да је боравила у Јерусалиму, у дому Светог Јована Богослова који се налазио на гори Сион. Током земног живота посетила је Светог Игњатија Богоносца у Антиохији. Предање казује да је посетила и Лазара, пријатеља Христовог, епископа на Кипру. Приликом тог путовања, крочила је и на Свету Гору Атонску, постајући тако небеска Заштитница будуће монашке републике Атон. По повратку, настанила се у Јерусалиму, посећујући места на којима је био њен Син- Исус Христос. Проводила је време у посту и молитви. Једном приликом док се молила на Елеонској гори, да би видела крај свог живота, пред њом је стајао арханђел Гаврило. Он јој је јавио благу вест- за три дана отићи ће Христу Богу.

У знак победе над смрћу и над телесном непропадљивошћу арханђел Гаврило јој је дао рајску грану, која се имала носити испред њезиног одра приликом погребца. По повратку кући, лице јој је било обасјано светлошћу и Богородица се почела припремати за своје успење. О свему је известила Светог Јована Богослова, показавши му границу са завештањем. Свети Јован је о овој вести обавестио све Апостоле Христове.

Мајка Божија завештала је да буде сахрањена у Гетсиманском врту, на подножју Елеонске горе, где је била гробница њених родитеља Светих Јоакима и Ане, и заручника Светог Јосифа праведног. Мајка Божија је своје две хаљине као и све своје имање оставила сиротим удовицама које су је служиле. Наједном, чуо се шум као гром и облаци који су окружили дом Светог Јована Богослова. То су анђели по заповести Божијој захватили Апостоле, који су се разишли на све стране света ради проповедања Еванђеља, и на облацима били донесени у Јерусалим пред домом Пресвете Богородице.

УСПЕЊЕ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ

Коначно, дошао је и Свети Апостол Павле са својим учеником Дионисијем, првим атинским епископом; Јеротејем, атинским епископом и Тимотејем, ефеским епископом. Духом Светим сабрали су се и 70 апостола и то 15.августа у 3.час по јеврејском времену. Богородица је лежала на украшеном одру, очекујући долазак Сина Свог Јединородног. Наједанпут, светлост је заблистала, открио се и сишао Господ лично са небеса у пратњи анђела, а Богородица је казала стихове: Велича душа моја Господа (Лк. 1, 46-47). Истовремено се чуло дивно анђеоско појање речи благовештенског поздрава, "Радуј се Благодатна"(Лука 1, 28).

Апостоли су видели како анђели уз ову химну спроводе душу Богородичину, коју је Господ узносио на небо. Лице јој је сијало као сунце, а тело је пружало угодан мирис, од ког су се многи исцељивали од својих немоћи. Разјарени јевреји су чак послали војску да растерају присутне учеснике али се облак као зид спустио и заштитио верне. Један јеврејски свештеник по имену Афоније, испуњен мржњом, хтео је изврнути одар Богородице. Када се дотакао одра, анђеоско му је одсекао руке мачем. Афоније се покајао и био чудесно исцељен. Анђели су са Богородичиним телом дошли до Гетсиманије и положили тело у гроб. Потом су анђели на гробу провели три дана, појући псалме. Свети Апостол Тома је на гроб дошао тек трећег дана. Отворивши гроб Богородице, Апостоли нису нашли Богородичино тело, но само одећу која је ширила угодан мирис.

Свети Јован Дамаскин спомиње да је царица Пулхерија (+453), супруга цара Маркијана (450-457), у част Богородичину подигла неколико цркава у Цариграду. Ова побожна жена је имала жељу да њене мошти положи у цркву па се обратила Јувеналу патријарху јерусалимском за мошти. Патријарх Јувенал (+458) јој је испричао причу о Успењу Богородичином и да Маријиног тела нема у гробу. Овај свети човек јој је уместо тела послао погребну одећу Богородичину. Царица Пулхерија је овај поклон положила у Влахернску цркву у Цариграду. Једна од најстаријих беседа на празник Успења Пресвете Богородице је из 7.века. Састављена је од Модеста, патријарха јерусалимског (+632). Не постоје писмени трагови о догађају Успења Пресвете Богородице.

Празник Успења Пресвете Богородице се у народу још зове Велика Госпођа, Велика Госпојина, Госпођин дан. У време византијског цара Андроника Другог (1282-1328) месец август био је посвећен Пресветој Богородици.

Празника Успења Пресвете Богородице прославља се 28.августа. У њену част установљен је пост у месецу августу и по строгости долази одмах после Велике и Свете Четрдесетнице.

А	Т	Т	М	А	Ш	Г	З	Е	Ћ	О
У	Г	Н	Х	Ћ	У	С	П	Е	Њ	Е
Ш	Е	З	А	У	О	Ч	Т	А	Г	И
О	Г	А	В	Р	И	Л	У	Х	З	О
М	О	Ф	У	И	Х	С	И	О	Н	И
Л	К	А	Ћ	Т	Џ	Ф	А	Г	Л	Е
У	Б	О	Г	О	Р	О	Д	И	Ц	А
Г	Е	Ч	О	С	А	К	О	З	Е	С
Г	Е	Т	С	И	М	А	Н	И	Ј	А
Ћ	А	Џ	Т	Е	И	М	А	Ј	К	А
З	М	О	Л	И	Т	В	А	Г	Т	О

УСТЕЊЕ

ГАВРИЛ

СИОН

БОГОРОДИЦА

ГЕТСИМАНИЈА

МАЈКА

МОЛИТВА

1. Где се збио догађај Успења?

- A. Витлејем
- B. Ефес
- C. Јерусалим

2. Трећи Васељенски Сабор је дозволио употреба имена:

- A. Богородица
- B. Христородица
- C. Ниједан од два

3. Који од Апостола није стигао на време у Јерусалим на Богородичин погреб?

- A. Петар
- B. Тома
- C. Павле

4. Где је било положено ковчег са Богородичиним телом?

- A. Маслинска Гора
- B. Сион
- C. Гетсимански врт

5. Када се слави празник Успења Пресвете Богородице?

- A. Август 28
- B. Август 19
- C. Август 29

ТАЈНА ИСУСОВЕ МОЛИТВЕ

Догађај Христовог Преображења је суштински повезан са праксом Исусове молитве која се још од раних времена практиковала на Светој Гори. Светогорски монаси, који су неговали ову молитву, називани су исихасти. Ова реч долази од грчке речи *poixia* што у преводу на српски језик значи: тишина, спокој, тиховање.

Преподобни Јустин Поповић (+1979) је овај термин превео са они који пребивају у молитвеном тиховању. Умно-срдачна молитва, коју су светогорски монаси чували као највеће благо, има пет речи и гласи: Господе Исусе Христе помилуј ме. Ова молитва је позната као Исусова молитва. Идеја носиља тог аскетско-молитвеног подвизавања на Светој Гори темељи се на позиву Светог Апостола Павла: "Молите се без престанка" (1 Сол 5, 17).

У првој половини 14.века избио је спор управо по питању монаха исихаста и њихове праксе. Главни актери овог богословског сукоба били су Григорије Палама, архиепископ солунски и Варлаам, монах из Калабрије. Дошавши у Цариград Варлаам се упознао са овом светогорском праксом спознаје Бога кроз Исусову молитву. Не разумевши контекст, Варлаам је одбацио ово учење и напао Светог Григорија Паламу, изазвавши сукоб невиђених размера у Византијском царству.

ГРИГОРИЈЕ ПАЛАМА И БОЖАНСКА СВЕТЛОСТ

Свети Григорије Палама је и сам светогорски монах и исихаста. Не чуди што је и био главни бранитељ Исусове молитве и исихастичког богословља. Он је истицао да није немогуће гледати божанску светлост, будући да су је апостоли гледали на брду Тавор при Преображењу Христовом. У основи, Господ је пред Својим ученицима открио божанску славу, онолико колико су они могли да прихвате. Иконографија нам описује моменат Преображења и наглашава одвраћање лица Светих Апостола, чије очи не могу да поднесу силу светлости. Исихасти су, управо, тврдили да они преобращени благодаћу Божјом могу да спознају Бога.

Свети Григорије Палама у делу Тријаде објашњава да је Бог несазнатан и појмовно неухватљив по својој суштини. Међутим, Бог се ткрива човеку преко Његових нестворених енергија. Ту је суштинска разлика која пружа прилику за људско обожење, што је циљ нашег живота. За Григорија Паламу ради се о светлости која представља божанску силу (енергију) која потиче из божанства али се разликује од невидљивог божанског суштства.

Учење Светог Григорија Паламе прихваћено је најпре на Светој Гори, постао је својеврсни манифест светогорске монашке државе, и као такав послат на увид византијском цару у Цариград. Након многих преврата, исихастичко учење је потврђено на сабору у Цариграду 1351.године. Варлаамово учење је осуђено а он протеран у Калабрију, где је постао латински епископ. На основу житија Светог Стевана Дечанског, које је написао Григорије Цамблук, извесно учешће у овом спору имао је и Стеван Дечански док је био у изгнанству у Цариграду.

БОЖЈИ ДАР

У чему је значај овог историјског догађаја? Напори који су уложени у ову дискусију указују на чињеницу да је молитвено стање најинтимније лично поверавање Богу и повлачење из метежа и хаоса којим смо окружени. Молитва није магијска радња, нити може имати магијско дејство. Оно је сећање на Бога, покајање и преображај наше личности. Молитву краси читав систем духовних вредности, пажње и будности. Можемо да кажемо да она представља људски напор ка обожењу, истинском догађају који дефинише крајње стремљење нашег црквеног живота. Само благодарећи дару божанске благодати, могуће је разговарати са Оцем небеским и задобити јединство са Богом.

Савремени православни теолози истичу да постоје и урбани исихасти, описујући градове као модерне пустиње, у којима се покушава направити духовна изолација упркос метежу у ком живи савремени човек. Ради се о повлачење из метежа ради поверавање Богу Господу Извору сваког добра.

**Свети Владика Николај Велимировић:
"Сачувај ме, Боже, од свих сећања, осим сећања на тебе".**

*Published with the Blessings of
+ IRINEJ*

*Bishop of Eastern America SOC
Created by the Department of Christian Education
The Serbian Orthodox Diocese of Eastern America*

Texts prepared by:

Protodeacon Jovan Anicic

Illustrations by Sara Ilic

Illustrations courtesy of Orthodox Lighthouse

*Design and Prepress: Excentric Design Studio
www.excentric-design.net*

*Са благословом Епископа источноамеричког СПЦ
+ ИРИНЕЈА*

Уређује Одељење за Верску Наставу

Епархија источноамеричка

Текстове за штампу припремили:

Протођакон Јован Аничић

Илустрације: Сара Илић

Илустрације су власништво Orthodox Lighthouse

Дизајн и припрема за штампу:

Excentric Design Studio

www.excentric-design.net